

יתכפרו נא!

אחרי ששמע את הידיעה על מעצרו של ישראל בר, התרוצץ ראש הממשלה סכהרורי, אחו בשומרי ראשו הנבוכים והת"יפח: "למי אמין עכשיו, למי אמין עכשיו?"

יש משהו מועזע בתמונה זו, המעלה מנכבי העבר תמונות שהונצחו בהיסטוריה ובכפרות. כך, אולי, קרא יוליוס קיסר, מנר קב הפגיונות, כראותו את בני טיפוחיו נועץ בו את הלהב: "גם אתה ברזוסוס?"

ואולי מזכיר הדבר יותר את הקיסרים האחרים של רומא, שהקיפו את עצמם בנערי-חצר חרש-מזימות, שהרגו את קרר ביהם, ושוב לא האמינו לאיש. אחדים מהם, שעלו לשלטון כנכרים נבונים וטובי-לב, סיימו את ימי שלטונם כעריצים חוליי-נפש. הם לא יכלו לעמוד במתח הנורא של שלטון-היחיד, שהפך כל איש-אומון לבוגד פוטנציאלי, וכל יורש-עצר לרוקם קנוניות.

זה תהליך טבעי, מוכר וידוע. בימינו ראינו את סטאלין ואת היטלר, כשהם דנים למתת את עוזריהם ותלמידיהם, בהיותם אכולי חשד נצח. ומי יאמר כי החשד לא היה מוצדק? האם לא נודע לנו בינתיים כי ראש שרותי-המודיעין של היטלר היה ראש הקושרים והמרגלים ברייך השלישי? זוהי תוצאה בלתי-נמנעת של שלטון-היחיד. פרשת בר מוכיחה עד כמה כבד הרחיק המשטר הישראלי לכת בדרך זו.

★ ★ ★

כל מדינה יש מרגלים. עצם התג'לותו של מרגל במדינה, ואף בצמרת השלטון, אין בו כדי להעיד על התנהגות פנימית. אנו מרגלים במדינות אחרות, ומדינות אחרות מרגלות אצלנו. לעתים נתפסים מרגלים שלנו בכזב, לעתים נתפס סים כאן מרגלים משל הולת. זו דרך הטבע.

אילו היה זה עניין פשוט באדם שתפס בריגול, לא היה זו בעיה ציבורית חמורה. אולם פרשת בר היא הרבה יותר מזה. יש בה כמה צדדים החושפים מחלה ממאירה בגוף הבטחון.

כי זו העובדה: שרותי-הבטחון הזהירו את דויד בן-גוריון כמה וכמה פעמים מפני הסיכון הכבד חזני שבמעמדו של בר.

מה עלה בגוללן של אזהרות אלה? מי בחר אותן? מי החליט באילו צעדים לנקוט? בישראל קיים איש אחד היודע את הכל, המחליט על הכל, המכריע בכל. שמו דויד בן-גוריון.

מומחה זה לתנ"ך ולאפלטון, לחזון הדורות ולחקלאות הנגב, לעקרונות היהדות ולאיסטראטגיה אטומית, לבעיות הסוציאליזם ולי מהות התנועה הלאומית הערבית — איש זה הוא גם המומחה הישראלי העליון והיחיד בענייני ריגול וריגול נגדי.

איש זה קיבל את אזהרות שירותי-הבטחון שלו, והוא החליט להתעלם מהן. **במשטר של שלטון-יחיד, בדיקת טמורה הבטחנית של האחד-בדור, החלטה כזאת היא סופית, ואין עליה עוררין.**

★ ★ ★

חסם זה אומר דרשני. מתבטאים בו בוז וזילזול גמורים של שרה-הבטחון באנשים שתפקידם להילחם בריגול.

שרה-הבטחון איך ירש את שרותי-הבטחון מולתו. הוא יצר את שרותי-הבטחון האלה. כל ראשי מוסדות הבטחון והמודיעין בי מדינה הם בחיוריו האישיים של דויד בן-גוריון, והם כפופים לו אישית. אין איש

המכירים הכרה טובה יותר מדויד בן-גוריון. **אם בן-גוריון עצמו מזלזל באני שים אלה, מתעלם מאזהרותיהם ומצפצפת על הוותידעתם — איך נתיחס אליהם אנחנו?**

★ ★ ★

שאלת השאלה: מדוע התעלם בן-גוריון מאזהרות אלה? האם רק משום זילזולו באנשי-הבטחון שהוא עצמו מינה אותם, או שפעל כאן מניע אישי נוסף, האופייני גם הוא לאחירה של שלטון-יחיד? בר עצמו אמר: "די לצעוק היד לבן גוריון, ואז אתה יכול לעשות מה שאתה רוצה!" דרכו של בר עצמו מוכיחה עד כמה צדק.

הוא הילל את בן-גוריון האיטראטג המזהיר, הטקטיקן הגאוני, המומחה העילאי לחימוש, הפילוסוף הצבאי המבריק. וזה מצא מאד-מאד חן בעיני דויד בן-גוריון. **מסתבר שאדם המעניק שרות זה למנהיג הגדול, משוחרר אוטרי**

אולם בשלטון-יחיד, ההיסטוריון הצבאי הוא איש חשוב ומרכזי. תפקידו הוא אחד החשובים ביותר לגבי המישטר.

עליו להוכיח כי המנהיג הדגול הוא גאון צבאי, שלא טעה מעולם, שכל תבוסת תיו הצבאיות היו נצחונות מזהירים, שהוא יורשם של חניבעל וקיסר, בליזאריוס, ונארסס, פרידריך ונאפוליאון. (או במהדורה הישראלית: יורשם של יהושע ודויד המלך, עוזיהו והמכבי, אלכסנדר ינאי ובריכוכבא.) האיש המסוגל לעשות זאת, מבחינת הידע המקצועי והאוטוריטה המדעית, תופס בהכרח עמדת-מפתח במישטר אשר מנהיגו חרד למקומו בהיסטוריה יותר מאשר לכל דבר אחר.

גאוניותו של ישראל בר היתה בכך שהבין סממן זה של השלטון הבן-גוריוני. בהיסטוריון, הבין את מהות שלטון-היחיד. כפסיכולוג הבין את אופיו של דויד בן-גוריון.

בן-גוריון ובר: מדוע התעלם שרה-הבטחון מן האזהרה?

הוא העניק שרות זה לאחרי-כדורו, וכזאת קנה לעצמו לא רק עמדת-מפתח במרכז הכודל הלאומיים, אלא גם חרות מוחלטת מכל חשד.

★ ★ ★

אחד מחסידיו הגדולים של בן-גוריון אמר השבוע: "בכל מדינה אחרת היה שר הבטחון מתפטר אחרי מקרה כזה." לא נשאר לנו אלא להצטרף בפה מלא לקביעה זו, ולהפכה לזרישה חרמש-מעית. הכשלון בפרשת-ריגול זו הוא כשלון אישי של דויד בן-גוריון. אם יש ברצונו לשמור אף על התפאורה החיצונית והפורמלית של משטר דמוקרטי, הרי חייב הוא לכפר על כשלון זה בדרך היחידה האפשרית:

יתפטר בן-גוריון מכהונת שר הבטחון, מיד ולא הסתייגות!

לפי כל הסימנים, אין הוא חולם על כך. להיפך, האקטיביסט הבטחוני המושבע, התובע כי נהפוך את ה"בטחון" לאידיאולוגיה של חיינו, מתעלם מכל העניין במצח נחושה ובצנינות עלאית. פעולתו היחידה בנידון היתה להופיע — שימו לב! — בפני מטות הבחירות של מפא"י, כדי לתכנן את קו התעמולה של המפלגה.

הנה אירעה התבוסה הבטחנית החמורה ביותר מאז קום המדינה — ולשרה-הבטחון אין דאגה אחרת אלא לרשק את העניין בתעמולת-הבחירות של מפלגתו.

★ ★ ★

אוי לבטחון אשר זה שרו, ואוי לשר אשר זה סגנו.

סגן שרה-הבטחון, שמעון פרס, נושא אף הוא באחריות ישירה לפרשה זו. הוא ששייך בין בן-גוריון ובר, הוא שהקנה לבר את מעמדו, הוא ששתף את בר בשיבות הפקידים הבכירים ובקבלת-הפנים לראשי נאט"ו ובשליחויות רשמיות-למחצה. במקרה הטוב ביותר, היה כאן חוסר-זהירות משהו, טעות קטלנית בשיקול, מפלה אישית חמורה של האיש הטוען כי הוא מגלם בגופו את בטחון המדינה.

על תבוסה כזאת, יש רק כפרה אחת כמשטר דמוקרטי: התפטרות מוחלטת וסופית של תת-שר הבטחון.

★ ★ ★

איש השלישי החייב לשלם את המחיר, הוא ראש המוסד לבטחון ול-מודיעין.

כולנו יודעים כי המלחמה בריגול היא משימה קשה וכספויית-טובה. איננו מצפים לניסים בשטח זה, ולא נתפל בקלות-ראש על האיש האחראי אם נחל כשלון כלשהו, אפילו היה זה כשלון חמור.

אולם כאן אין לפנינו כשלון רגיל. כאן יש לנו עניין באיש הנאסם בריגול במשך שנים ארוכות, בצמרת המדינה — אמך ריגול מזהיר, שמקומו בצדם של האדמיראל קאנאריס, אלגיר היס, ראש הבולשת הגרמנית יון, ודומיהם.

איש זה לא נתפס כתוצאה מהד-קורה גאונית ומסועפת — אלא במקרה, אחרי שנפגש כמעט בי-גלוי עם סוכן זר. זו הצלחה מקי רית המזעירה על כשלון מהותי וממושך — כשלון המחייב בדיק בית בכל שרותי-הבטחון במדינה.

לכשלון זה אחראי אדם שהטמין מאכשי-ריהאזנה בחרייהם של מנהיגים לאומיים הנעלים מכל חשד, שעקב אחרי שרים, שהאזין לשיחות-הטלפון של חברי-כנסת, הבולש אחרי עורכי העולם הזה והמדוחות על הנעשה במרכזי מפלגות — בקיצור, התחב את אפו לאלף ואחד מקומות, פרט למקום האחד הנוגע לבטחון המדינה.

כאשר איש כזה נחל מפלה כזאת — המסקנה מתבקשת מאליה.

★ ★ ★

אולם, אומרים לנו דוברי שרותי הבטחון — מה אתם רוצים מאתנו? הרי הזהרנו את שרה-הבטחון. אם השר לא הסיק את המסקנות — כמה אשמתנו? טענה זו מוסיפה חטא על פשע.

שהרי אחת מן השתיים: או שראש שרותי-הבטחון התייחס ברצינות לאזהרותיו של עצמו, או שלא התייחס אליהן ברצינות. **אם התייחס אליהן ברצינות, אם סבר כי בטחון המדינה נתון בסכני-נה חסרת-תקדים, אך נתקל ביחס של זילזול מצד שרה-הבטחון — הרי היה עליו להתפטר מיד, באופן הפגנתי.**

אם לא התייחס אליהן ברצינות, אם לא האמין בהן בעצמו, אם סבר כי האזהרה מבוססת על דברי-הבאי (כפי שאמנם היה, כנראה) — מה הטעם להסתמך עליה עתה, כטלאי לכיסוי מעורמים?

ראש שרותי הבטחון היא תביעה מינימלית.

★ ★ ★

אנו עומדים בראשיתה של מערכת בחירות. לכאורה, אין קשר רב בין בחירות מפלגתיות לבין פרשת-ריגול.

ואכן, אם יתפטרו עוד השבוע שרה-הבטחון, סגנו וראש המוסד לבטחון ומודיעין — דינו.

אולם אם לא תבוא התפטרות משולשת זו השבוע — משמע שמשחהו רקוב כאן. ורקבון כזה — עניינו של הבוחר הוא.